Chambers boksamtal i grupp

En hel bok tillsammans i liten grupp, med högläsning och samtal om boken, för åk 4–9

Läsning · åk 4–9 · 40 minuter per pass, två till tre pass i veckan · Fyra till tio elever

En liten grupp i åk 4–9 läser en hel bok tillsammans och lär sig att hålla ihop berättelsen över flera veckor. Du läser högt, och eleverna följer med i sina egna exemplar. I samtalet använder ni Aidan Chambers ”Jag undrar” och hans fråga ”Hur vet du det?” Bokens tavla på väggen växer från pass till pass.

Område	Läsning	**Årskurs**	åk 4–9
Format	liten grupp, helklass	**Tid**	40 minuter per pass, två till tre pass i veckan
Period	Sex till tio veckor, en bok	**Grupp**	Fyra till tio elever
Uppdaterad	1 november 2026		
Material	ett exemplar av boken per elev, bokens tavla, post-it och ett frågekort · allt material under Böckerna och materialet		

Ett läspass i fyra bilder

Fyra bilder ur filmen om ett läspass i Momo, en för varje del av passet: Var är vi?, Läs, Samtala och Med mig. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.



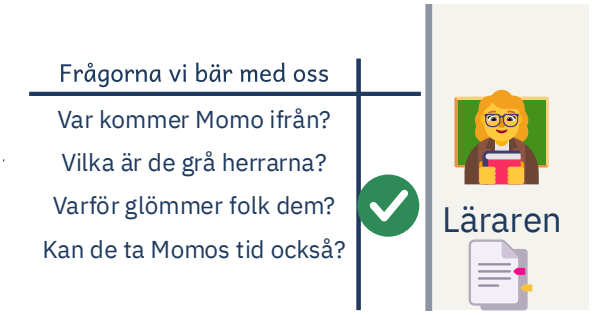
1 · Var är vi? Adam berättar vid tavlan.



2 · Läs: läraren stannar vid sin post-it.



3 · Samtala: vid sin post-it visar Elias var det står.



4 · Med mig: frågan får en bock, och en ny kommer.

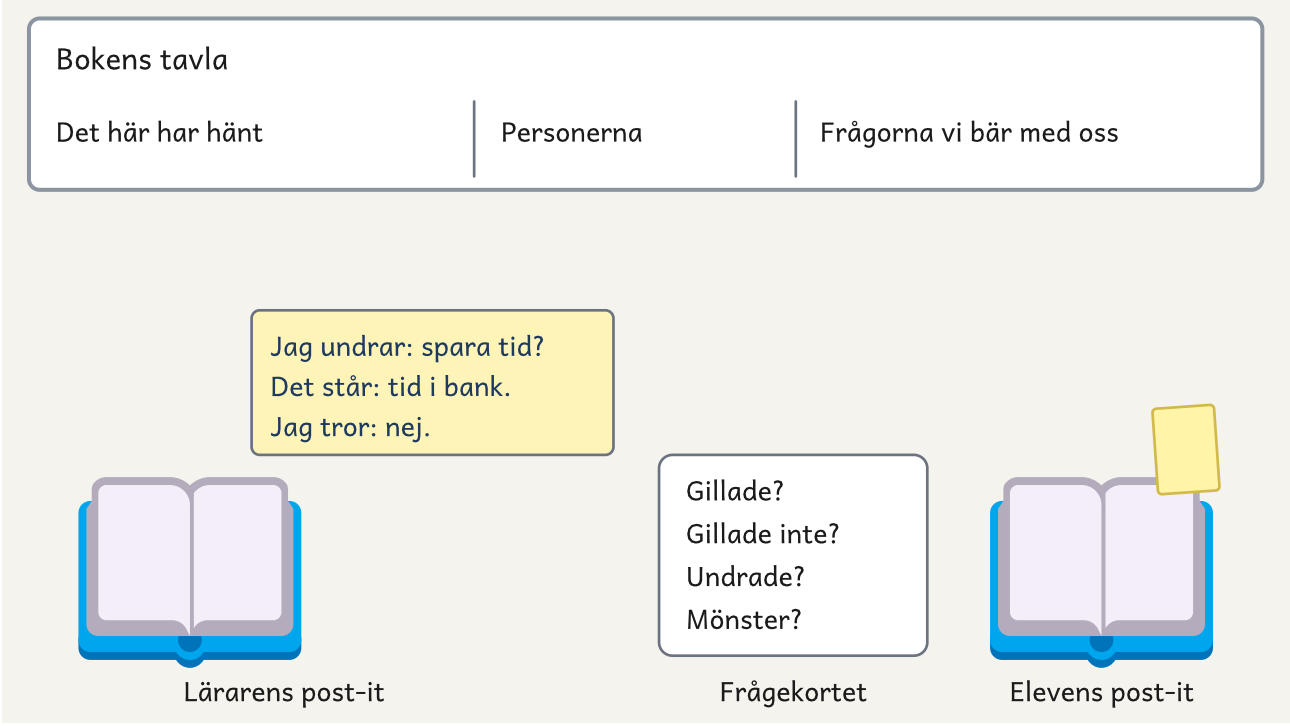
Chambers boksamtal i grupp är en lärarledd insats där fyra till tio elever i åk 4–9 läser en hel bok tillsammans och samtalar om den. Den är för elever som behöver stöd i läsförståelsen, och för den som aldrig har läst ut en bok som andra pratar om. Eleven lär sig att hålla ihop en berättelse över flera veckor och att samtala om den, som läsare gör.

Du läser högt, och varje elev följer med i sitt eget exemplar av boken. På väggen sitter bokens tavla, en tavla för hela boken, oftast ett blädderblocksark. I din bok sitter en post-it som du har skrivit före passet, på ett ställe där texten blir svår. Varje elev har en egen, tom post-it och sätter den under läsningen där hen vill säga något. När ni samtalar ligger frågekortet mitt på bordet, med Aidan Chambers fyra frågor, och var och en väljer en.

Varje läspass börjar och slutar vid tavlan. Först säger var och en till den bredvid vad som hände förra gången, en elev berättar för gruppen, och alla gissar vad som händer nu. Sedan läser du i drygt 20 minuter. I samtalet slår alla upp boken vid sin post-it och säger en sak var, först till den bredvid. Gruppen följer sedan en tråd med Chambers fråga ”Hur vet du det?” Sist säger eleverna dagens rad. Du skriver den på tavlan, och en ny fråga när ni har en. Frågan står kvar tills boken svarar, och då får den en bock. Ingen sitter på de rätta svaren, inte ens du.

Perioden är en bok. Metoden har tre nivåer med tio böcker på varje. Före bokvalet gör du läsintervjun, ett kort samtal med varje elev, och väljer två av böckerna. I bokvalet väljer gruppen en av dem. Perioden slutar med ett samtal om hela boken, och var och en skriver ett boktips till en läsare. Hur lång perioden blir beror på boken: Nattkorpen av Johan Rundberg tar omkring 12 läspass, och Momo eller kampen om tiden av Michael Ende omkring 27.

På bordet · Läspasset · Det som finns i rummet



Bokens tavla sitter på väggen. I lärarens bok sitter en post-it med tre rader och i elevens bok en tom post-it, och i samtalet ligger frågekortet mitt på bordet. Kortet i bilden har ett ord per fråga.

Så fungerar insatsen

Fyra till tio elever läser en hel bok tillsammans, 40 minuter per pass och två till tre pass i veckan. Perioden är sex till tio veckor, från bokvalet till slutsamtalet och boktipset. Före bokvalet behöver du en till tre veckor till läsintervjuerna och böckerna. Läspasset har fyra delar: Var är vi?, Läs, Samtala och Med mig. Du läser högt i drygt 20 minuter, eleverna följer med i sina böcker, och bokens tavla håller ihop berättelsen. Läsintervjun före och efter boken, och det eleven säger i passen, visar om hen håller ihop berättelsen och kan säga var i boken en tanke kommer ifrån.

Så sätter du ihop gruppen

Metoden är för elever som kan avkoda men läser långsamt och tappar sammanhanget, och för den som aldrig har läst ut en bok som andra pratar om. Eleven behöver kunna förstå en berättelse som hen hör och orka lyssna och följa med i boken i drygt 20 minuter. Den som avkodar mödosamt kan vara med, eftersom du läser högt: hen lyssnar och hittar tillbaka i texten när du säger sidnumret. Avkodning och läsflyt tränar hen vid sidan av boken. Gruppen har fyra till tio elever. Är ni fler än fem, samtalar ni i två grupper, och hur ni gör står under Fler än fem.

Tre saker att hålla fast vid

Läs mycket och med få avbrott. Stanna bara vid din post-it, högst två gånger per pass, och när någon har tappat bort sig, så att boken får det mesta av passet. Bär frågorna med er. Gruppens frågor står på tavlan tills boken svarar, och i slutsamtalet ser ni vilka som fick svar. Fråga ”Hur vet du det?”, och säg ”Jag undrar” i stället för ”Varför”. Då går eleverna tillbaka till boken, och ingen sitter på facit.

Perioden: en bok från bokvalet till boktipset

Perioden har tre slags pass: bokvalet, läspassen och slutet. Tabellen visar perioden i tidsordning, med det som är nytt och var det står. Den säger när något tidigast kommer, och gruppen avgör takten. Har läsplanen högst tolv läspass, hinner ni till raden Från läspass 6. Raden Från läspass 10 väntar till nästa bok. Då börjar ni där ni slutade.

När	Det som är nytt	Eleverna blir bättre på	Här står det
Före bokvalet	Du gör läsintervjun, fem minuter per elev, läser de två böckerna och reserverar exemplar. Räkna med en till tre veckor.		Följ upp effekten · Var hittar du böckerna och läsplanen?
Bokvalet	Gruppen får se två böcker och röstar. Du läser början av den som vann.		Första passet: bokvalet
Läspass 1	Du visar allt för första gången och läser kortare. I samtalet räcker laget runt.	Att säga vem som är vem i boken och bära med sig en fråga.	Läspass 1
Läspass 2 och 3	Tråden, den första samtalsregeln och protokollet. Från läspass 3 samtalar ni i två grupper, om ni är fler än fem.	Att säga en tanke och visa var i boken den kommer ifrån.	Samtalsreglerna · Fler än fem · Följ upp effekten
Från läspass 4	En elev skriver på tavlan. Nästa samtalsregel tar ni när den förra syns i samtalet, tidigast i läspass 5.	Att bygga vidare på en kamrats tanke.	Eleverna tar över · Samtalsreglerna
Från läspass 6	En elev leder Var är vi? vid tavlan. I bokens andra halva berättar eleverna vad som har hänt hittills.	Att berätta vad som har hänt hittills.	Eleverna tar över

När	Det som är nytt	Eleverna blir bättre på	Här står det
Från läspass 10	En elev leder laget runt, senare också tråden.	Att se ett mönster eller en koppling.	Eleverna tar över
Det sista läspasset	Du läser ut boken. I stället för samtalet säger alla ett ord om boken och skriver upp den på sitt kort Böcker jag har läst ut.	Att sätta ord på sin läsupplevelse.	Sista passet: slutet
Slutet	Slutsamtalet om hela boken, och boktipset.	Att berätta om boken för någon som inte har läst den.	Sista passet: slutet
Efter slutet	Du gör läsintervjun igen, omkring tio minuter, och ni väljer elevens nästa bok.		Följ upp effekten

> När boken är vald gör du läsplanen och skriver in det som är nytt i ett läspass. Hur du gör står i avsnittet Var hittar du böckerna och läsplanen?

Varför en hel bok blir svår, och vad metoden gör

Sex saker gör det svårt att läsa en hel bok tillsammans och samtala om den. Tabellen visar vad metoden gör åt var och en.

Det som händer	Så kan det låta	Så gör metoden
Eleven tappar sammanhanget mellan passen	*”Var var vi?” ”Vad hände förra gången?”*	Passet börjar vid bokens tavla. Var och en säger till den bredvid vad som hände, och en elev berättar med raderna som stöd.
Eleven blandar ihop personerna och tappar bort sig vid ett tidshopp	*”Vem är han?”*	Personerna står på tavlan, med streck mellan dem som hör ihop. Du stannar vid din post-it där texten blir svår.
Eleven kommer inte in i boken eller tröttnar	*”Tråkigt.” ”Kan vi inte bara läsa?”*	Gruppen väljer boken i bokvalet. I läspasset läser du drygt 20 minuter med få avbrott.
Eleven glömmer sin fråga innan boken svarar	*”Vad var det vi undrade?”*	Frågorna står på tavlan och får en bock när boken svarar.
Samtalet blir ett referat eller ett förhör	*”Den var bra.” ”Först kom han, sen gick de.”*	Var och en säger en sak med boken uppslagen vid sin post-it, och gruppen väljer tråden ur det eleverna sa.
Eleven vågar inte säga sin tanke, eller talar bara med dig	*”Jag vet inte.” ”Samma som hon.”*	Var och en säger sin sak till den bredvid först, och gruppen tar tre samtalsregler, en i taget.

Ett läspass på 40 minuter

Passet börjar och slutar vid bokens tavla, och däremellan läser du högt och gruppen samtalar. Den sista delen heter Med mig, efter det ni tar med er till nästa pass. Tabellen visar passet när du leder det själv. Tavlan, post-it-lapparna och samtalet med frågekortet har egna avsnitt efter arbetsformen. Efter exemplet

står perioden i tidsordning, från bokvalet till slutet. Läspasset står också på Lektionskortet, ett A4 att ha framför dig.

Näst sista passet: var är vi? 0–5 minuter, läs 5–27 och med mig 27–40.

Pass 3: läspass 2, där ni tar den första samtalsregeln, med var är vi? 0–5 minuter, läs 5–22, samtala 22–36 och med mig 36–40.

Pass 6: läspass 5, om ni tar den andra samtalsregeln där, med var är vi? 0–5 minuter, läs 5–22, samtala 22–36 och med mig 36–40.

Pass 9: läspass 8, om ni tar den tredje samtalsregeln där, med var är vi? 0–5 minuter, läs 5–22, samtala 22–36 och med mig 36–40.

Var är vi? 0–5 min	Läs 5–27 min	Samtala 27–36 min	Med mig 36–40 min
Gemensamt · hela gruppen vid tavlan	**Läraren läser** · eleverna följer med i sina böcker	**Gemensamt igen** · runt bordet, och sist vid tavlan	

Del	Rutinen i 4 delar	Så leder du det
Före passet	Läs om dagens sidor. Skriv din post-it där texten blir svår, och läs stället högt för dig själv. Titta på tavlan och i läsplanen.	
Var är vi? *0–5 min*	1. Var och en säger till den bredvid vad som hände förra gången, och en elev berättar för gruppen. Ni läser tavlans frågor utan bock, och alla säger sin gissning till den bredvid.	Fråga *”Vad hände förra gången?”* Blir något fel, peka på tavlan i stället för att rätta. Fråga sedan *”Vad tror du händer nu?”*
Läs *5–27 min*	2. Du läser högt till dagens stopp i läsplanen, och eleverna följer med. Vid din post-it stannar du och säger ”Jag undrar”, ”Det står” och ”Jag tror”. Varje elev sätter sin post-it där hen vill säga något.	Dela ut en post-it var och säg *”Sätt din post-it där du vill säga något.”* Säg sidnumret när du börjar och efter din post-it.
Samtala *27–36 min*	3. Var och en väljer en av frågekortets frågor och säger sin sak vid dagens post-it, först till den bredvid och sedan laget runt. Det någon inte förstod tar ni först, och sedan en tråd ur det eleverna sa.	Lägg fram frågekortet och fråga *”Stämde din gissning?”* Efter laget runt frågar du *”Sa två av er något som hänger ihop?”* och följer tråden med *”Hur vet du det?”*
Med mig *36–40 min*	4. Vid tavlan säger eleverna dagens rad och vem som är ny, och du skriver. En fråga som fick svar får en bock, och har ni en ny fråga, skriver du den.	Fråga *”Vad hände i dag, i en mening?”*, *”Kom det någon ny?”*, *”Har boken svarat på någon fråga?”* och *”Vad undrar vi nu?”* Säg vem som berättar nästa gång.
Efter passet	Fotografera tavlan, och skriv i läsplanen vad gruppen sa och vad du tar upp nästa gång.	

I Läs förklarar du ett namn eller ett ord med en mening, utan att stanna. Tappar någon sidan, säger du sidnumret igen, och den som tappar raden lyssnar vidare och hittar tillbaka nästa gång du säger sidnumret. Har någon tappat bort sig i berättelsen, fråga ”Var slutade du förstå?” och läs om därifrån. Minuterna är hållpunkter. De första passen tar tavlan och samtalet längre tid, och då läser du kortare. Blir samtalet klart tidigt, läser du några sidor till eller tar upp en fråga från tavlan. Blir det ont om tid, tar ni bara laget runt och ett ”Hur vet du det?” i Samtala, och dagens rad och bocken i Med mig.

Berättandet i början av passet, en kognitionsvetenskaplig strategi: Plocka fram. Strategier: niclasfohlin.se/strategier

Lektionskort: niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp-lektionskort.pdf

Gissningen före läsningen, en kognitionsvetenskaplig strategi: Gissa först.

Arbetsform: gemensamt, läraren läser, gemensamt igen

Vid tavlan och i början av samtalet säger var och en sin sak till den bredvid, innan någon säger den till gruppen. Vid tavlan fyller den som lyssnar i det som saknas, och nästa pass berättar hen först. Är ni ett udda antal, är tre en grupp.

Bokens tavla: en tavla för hela boken

Ni har samma tavla hela boken, och den sitter kvar från bokvalet till slutet. Den har tre rutor, med frågor till varje ruta. I Var är vi? börjar passet med att ni läser tavlan, och i Med mig slutar det med att ni fyller på den.

Rutan	I rutan står	När passet börjar	När passet slutar
Det här har hänt	En rad per läspass, med passets nummer. Hoppar boken i tiden, står det först på raden, som *”Två år senare”*.	*”Vad hände förra gången?”*	*”Vad hände i dag, i en mening?”*
Personerna	Namnet, några ord om vem det är och ett streck mellan dem som hör ihop.	Du pekar på namnen medan eleven berättar.	*”Kom det någon ny?”*
Frågorna vi bär med oss	Det gruppen undrar och boken inte har svarat på än. Frågan som fick svar får en bock, gärna med sidnumret.	Ni läser dem som inte har en bock. *”Vad tror du händer nu?”*	*”Har boken svarat på någon fråga?” ”Vad undrar vi nu?”*

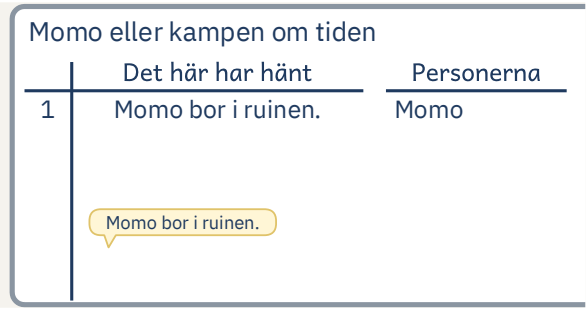
> Eleverna turas om att berätta, med raderna som stöd. Blir dagens rad en detalj, fråga ”Vem var viktigast i dag, och vad hände?” Frågorna på tavlan är gruppens egna. Den första säger du själv, från din post-it, och sedan kommer de från eleverna. En fråga som ingen kan svara på än är bra. Du pekar på tavlan när någon undrar vem en person är.

Så växer bokens tavla

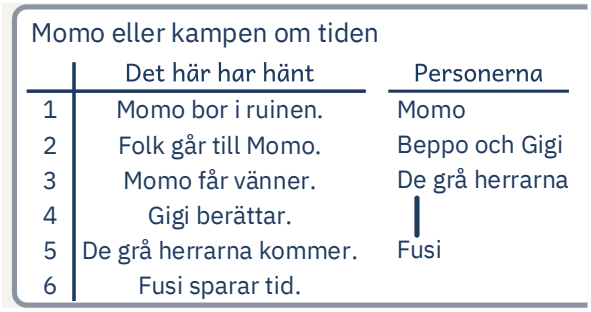
Fyra bilder ur filmen om bokens tavla, från bokvalet till slutet. I den första bilden syns hela tavlan, och sedan visar kameran två av de tre rutorna i taget. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.



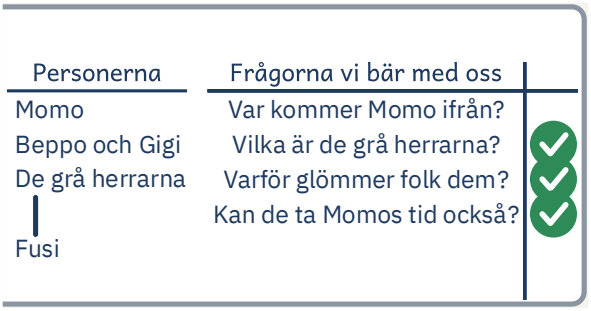
1 · Bokvalet: bokens namn och tre tomma rutor.



2 · Läspass 1: eleverna säger raden, och läraren skriver.



3 · Läspass 6: sex rader, och läraren drar ett streck.



4 · Slutet: tre frågor fick svar, och en är öppen.

Tavlans form: välj efter rummet

Grundformen är ett bläddерblocksark på väggen. Bokens tavla ska sitta kvar mellan passen, och alla ska se den medan ni läser och samtalar, så välj en annan form om rummet kräver det.

Formen	Passar när	Tänk på
Bläddерblock	Arket får sitta kvar, eller du rullar ihop det och samtalsreglerna och tar dem med dig.	Rutan Det här har hänt rymmer omkring tio rader. Sedan fortsätter ni på ett ark bredvid, med de gamla raderna i en mening överst.
Whiteboard	Rummet är gruppens eget.	Skriv *”Låt stå”* på tavlan.
Skärm, som smartboard eller projektor	Skärmen är på i varje pass.	Mallen Bokens tavla är en tabell som du skriver i. Strecken går inte att dra där, så skriv på personens rad vem hen hör ihop med.
Laminerad A3 med whiteboardpenna	Du går mellan rum, boken är kort och ni är högst fem.	Arket ligger på bordet, och raderna suddas lätt ut i en väska.

> Fotografera tavlan efter varje pass, vilken form du än väljer. Då har du den kvar om något suddas, och den som var borta kan se bilden.

Post-it-lapparna: din före passet, elevens under läsningen

Metoden har två slags post-it. Din skriver du före passet, och elevens är tom.

Om den	Din post-it	Elevens post-it
När	Före passet, när du läser om dagens sidor.	Du delar ut den när ni börjar läsa, och eleven sätter den medan du läser.
Hur många	En per läspass, högst två.	En per läspass. De sitter kvar tills boktipset är klart. Eleven trycker in de gamla mot sidan, så att bara dagens sticker ut.
Var	I din bok, där texten blir svår, som vid ett tidshopp, en ny person eller ett ord som berättelsen hänger på. I bokens andra halva också där något från en tidigare rad på tavlan kommer tillbaka.	I elevens bok, i kanten vid det ställe där hen vill säga något, som vid något hen gillar, undrar över eller inte förstår.
Det står på den	Sidan och tre rader: Jag undrar, Det står och Jag tror.	Ingenting. Eleven skriver inte på den, och får flytta den till ett bättre ställe.
Så används den	I Läs stannar du vid den och säger de tre raderna på under en minut. Vid *”Det står”* läser du meningen ur boken och pekar på den.	I Samtala slår eleven upp boken vid dagens post-it och säger sin sak där, först till den bredvid och sedan till gruppen.
I Momo	*”Jag undrar om man kan spara tid på en bank. Det står”*, och så läser du meningen om att lägga in tid och få tillbaka den. *”Jag tror inte att det går.”*	Ella sätter sin när en ny person kommer in. I samtalet säger hon *”Här slutade jag förstå. Vem är han?”*

> Den som inte har satt sin post-it när läsningen är slut gör det när du lägger fram frågekortet. Hen säger sitt sist. Den som har satt sin vid något hen inte förstod hjälper gruppen mest, och det stället tar ni först i tråden. Varje elev har samma exemplar varje pass, med en namnlapp innanför pärmen, så att hen har kvar sina ställen till slutsamtalet och boktipset.

Samtalet med frågekortet: fyra steg

Här står Samtala steg för steg. Frågekortet har Chambers fyra grundfrågor, som står under tabellen. Ni har ett kort per samtalsgrupp. Det är en hjälp att komma i gång och ingen lista att gå igenom (Chambers, 1993).

Steg	Det som händer	Du säger
1 · Lägg fram	Du lägger kortet mitt på bordet, och de första passen läser du frågorna högt. Alla slår upp boken vid dagens post-it och väljer en av kortets frågor.	*”Slå upp boken vid din post-it.”*
2 · Laget runt	Först säger var och en till den bredvid om gissningen stämde, och säger sin sak. I laget runt säger en i taget sin sak till gruppen, och de andra lyssnar.	*”Stämde din gissning? Säg det till den bredvid, och säg din sak.” ”Vem börjar?”*
3 · Tråden	Har någon sagt att hen inte förstod, tar ni det stället först. De två som sa något som hänger ihop säger sedan mer, och de andra bygger vidare.	*”Vi tar Ellas ställe först. Vem kan visa?” ”Sa två av er något som hänger ihop?”*
4 · Tillbaka till boken	Eleven visar var det står och läser meningen, eller låter dig läsa den. Kan ingen förklara det någon inte förstod, läser du om stället.	*”Hur vet du det? Visa i boken.”*

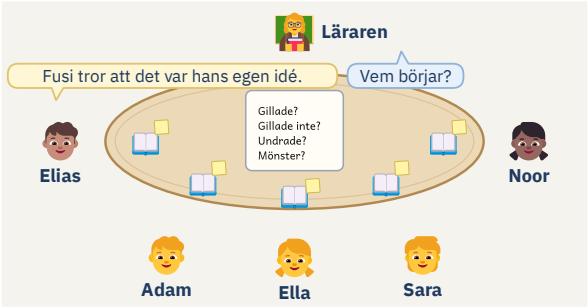
Kortets frågor är ”Var det något du gillade?” och ”Var det något du inte gillade?”, ”Var det något du inte förstod eller undrade över?” och ”Lade du märke till något mönster eller någon koppling?” Förklara orden första gången: ett mönster är något som kommer tillbaka, som tre bröder och tre prov i en saga, och en koppling är något som boken påminner om. De första passen säger du efter laget runt kort vad var och en sa, så att gruppen ser hur man hittar en tråd. Ser ingen något som hänger ihop, säger du vilka två som sa det. Det ni fortfarande undrar över blir en fråga på tavlan. Det du säger i stegen står också på kortet Du som leder, med ”Vad tar vi med oss till tavlan?” sist.

Samtalet i fyra steg

Fyra bilder ur filmen om samtalet i det sjätte läspasset i Momo, en för varje steg i tabellen. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.



1 · Lägg fram: läraren lägger kortet mitt på bordet.



2 · Laget runt: var och en säger en sak vid sin post-it.



3 · Tråden: Adam hör att det Elias och Noor sa hänger ihop.



4 · Tillbaka till boken: Elias visar var det står.

Exempel: så går ett pass till

> **Boken gruppen valde:**
> *Momo eller kampen om tiden av Michael Ende, på nivån Bas. Gruppen valde den framför Ishavspirater. Läraren berättar ett mellanparti kort, och läsplanen har 27 läspass.*

Adam, Ella, Elias, Noor och Sara går i åk 5 och har sitt sjätte läspass. Läraren leder fortfarande hela passet och håller pennan. Kvällen före har hen läst om dagens sidor och skrivit en post-it om att spara tid på en bank.

Passet börjar vid tavlan. Läraren frågar: *”Vad hände förra gången?”* Var och en säger det till den bredvid, och sedan berättar Adam för gruppen: *”Folk går till Momo, för hon lyssnar. Sen kom de grå herrarna.”* Gruppen läser frågorna som inte har en bock, och var och en säger till den bredvid vad hen tror händer nu. Noor säger: *”Nu tror jag att de tar någons tid.”*

Läraren säger sidnumret och läser, och eleverna följer med i sina böcker. Vid sin post-it stannar hen och säger de tre raderna, säger sidnumret igen och läser vidare från samma mening. Noor, som hade tappat sidan, hittar rätt. När en ny person kommer in i berättelsen sätter Ella sin post-it där.

När läsningen är slut lägger läraren frågekortet mitt på bordet, och alla slår upp boken vid sin post-it och väljer en av kortets frågor. Läraren frågar: *”Stämde din gissning?”* Noor säger till Sara: *”Ja, de tog Fusis tid.”* Sedan säger var och en sin sak till den bredvid. I laget runt börjar Elias: *”Nu fattar jag varför folk glömmer dem. Den grå herren tar bort minnet när han går, och Fusi tror att det var hans egen idé att spara tid.”* Noor säger att Fusi får bråttom, som hennes storebror. Ella säger: *”Här slutade jag förstå. Vem är han?”* Adam gillade inte att ingen märker de grå herrarna, och Sara gillade när den grå herren räknade Fusis liv i sekunder.

Läraren säger: *”Vi tar Ellas ställe först. Vem kan visa?”* Sara slår upp sidan där Fusi kommer in och visar raden där det står att han är frisör. Sedan frågar läraren: *”Sa två av er något som hänger ihop?”* Adam

svarar: *”Elias och Noor. De sparar tid och har ändå bråttom.”* Läraren frågar Elias: *”Hur vet du det?”* Elias läser meningen vid sin post-it, och gruppen följer tråden.

Vid tavlan frågar läraren vad som hände i dag, och Sara säger dagens rad: *”Fusi sparar tid.”* Ella säger att Fusi är ny och hör ihop med de grå herrarna, och läraren skriver upp honom, med ett streck dit. Frågan *”Varför glömmer folk dem?”* får en bock, och Sara har en ny fråga: *”Kan de ta Momos tid också?”* Läraren säger att Ella berättar nästa gång. Efteråt fotograferar läraren tavlan och skriver i läsplanen, under Det gruppen sa: *”De som sparar tid har ändå bråttom.”*

Tavlan under passet

Michael Ende, läspass 6 av 27

Momo eller kampen om tiden

Det här har hänt
1 Momo bor i ruinen.
2 Folk går till Momo.
3 Momo får vänner.
4 Gigi berättar.
5 De grå herrarna kommer.
6 Fusi sparar tid.

Personerna

Namnet	Vem det är
Momo	lyssnar
Beppo och Gigi	Momos vänner
De grå herrarna	stjäl tid
Fusi	frisör, streck till de grå herrarna

Frågorna vi bär med oss
Var kommer Momo ifrån?
Vilka är de grå herrarna?
Varför glömmer folk dem? ✓
Kan de ta Momos tid också?

Så ser tavlan ut efter det sjätte läspasset, med en rad per läspass och en bock vid frågan som fick svar. På väggen står de tre rutorna sida vid sida, och från Fusi går ett streck till de grå herrarna, som i filmen Så växer bokens tavla.

När samtalet stannar

Ibland tystnar gruppen. Det är inget misslyckande. Ge eleverna tanketid och ett litet stöd, men inget svar.

> **Fråga alltid först:**
> Vad fastnade du för?
> Vad i boken får dig att tänka så?

En stödtrappa att gå uppför i stunden. Ge inte nästa steg förrän de har prövat det föregående:

1. Be en elev slå upp boken vid sin post-it och läsa meningen där, eller peka på den och låta dig läsa.
2. Gå till tavlan och välj en fråga som gruppen bär med sig.
3. Ställ en av frågorna för åldern, som står på sidan om nivån.
4. Lyft två olika tankar som eleverna har sagt, och be gruppen jämföra dem.
5. Låt eleverna skriva en rad på ett papper innan de pratar, om det är lättare.

Börja med det självklara. Då kan ingen elev känna att hen har svarat fel.

Första passet: bokvalet

I bokvalet väljer gruppen själv vilken bok ni ska läsa, och då blir boken gruppens egen. Välj två böcker ur nivåns lista efter det eleverna sa i läsintervjun om vad de gillar. Sidan om nivån föreslår böcker som går bra ihop. De två ska vara ungefär lika långa men olika i genre, miljö eller ton. Båda ska passa gruppen, och du ska ha läst dem. På bordet räcker ett exemplar av varje bok per elevpar, men till läspass 1 behöver varje elev den bok gruppen väljer. Reservera därför ett exemplar per elev av båda. Av den bok som inte vann behåller du några exemplar och lämnar tillbaka resten. Tavlan gör du i ordning sist i bokvalet, i den form du har valt.

Tid och del	Vad händer	Du säger
0–10 · Två böcker	Du visar omslagen, berättar kort om böckerna och läser första sidan ur båda. Paren följer med i böckerna.	*”Vi ska läsa en hel bok, en riktig bok som andra i er ålder läser.”*
10–20 · Baksidorna	Paren läser baksidorna och tips från en tidigare grupp, om sådana finns.	*”Vad lockar dig? Vad undrar du?”*
20–25 · Rösta	Gruppen röstar med röstsedlar i en låda, en röst var. Blir det lika läser du en sida till ur båda, och gruppen röstar igen.	*”Skriv bokens namn på röstsedeln.”*
25–40 · Början	Visa gärna en bild av platsen där boken utspelar sig. Du läser början, och paren följer med. Du ritar de tre rutorna i Bokens tavla och skriver bokens namn överst.	*”Den andra boken står kvar här, och den kan bli nästa bok.”*

> Blir det lika två gånger, avgör du och säger varför. Den bok som inte vann står kvar i rummet och går att låna hem. Efter bokvalet gör du läsplanen.

På bordet · Bokvalet · Två böcker och röstsedlarna



De två böckerna ligger på bordet i bokvalet, och på röstsedeln skriver eleven den bok hen vill läsa.

Läspass 1: allt visas första gången

Läspass 1 börjar där du slutade läsa i bokvalet. Passet har samma fyra delar som de andra, men du visar allt för första gången. Därför läser du kortare, och i samtalet räcker laget runt.

Tid och del	Vad händer	Du säger
Före passet	Gör läsplanen. Läs om dagens sidor, och skriv din post-it där texten blir svår. Ta med ett exemplar av boken per elev, en post-it per elev och frågekortet.	
0–5 · Var är vi?	Tavlans rutor är tomma, så ni berättar början tillsammans. Var och en säger till den bredvid vad hen tror händer nu.	*”Vad hände i början?” ”Vad tror du händer nu?”*
5–23 · Läs	Du visar din post-it i din bok och delar ut en post-it var. Efter ett par minuter läser du i en kvart och stannar vid din post-it. Eleverna följer med och sätter sin post-it.	*”Sätt din post-it där du vill säga något.” ”Jag undrar”*, *”Det står”* och *”Jag tror”*
23–35 · Samtala	Du lägger fram frågekortet, läser frågorna högt och förklarar mönster och koppling. Var och en väljer en fråga och säger sin sak till den bredvid, och sedan till gruppen.	*”Stämde din gissning?” ”Allt du tänker om boken är värt att säga.” ”Vem börjar?”*
35–40 · Med mig	Eleverna säger den första raden och den första personen, och du skriver. Den första frågan säger du själv, från din post-it.	*”Vad hände i dag, i en mening?”*

> Tråden och ”Hur vet du det?” kommer i läspass 2. Då skriver ni också den första samtalsregeln på arket, den du sa i läspass 1, och du läser lite kortare. Är ni fler än fem, räcker laget runt i läspass 2 också, och tråden kommer när ni har delat er, tidigast i läspass 3.

Samtalsreglerna: tre regler, en i taget

Många elever talar till dig och väntar på nästa fråga. De behöver lära sig att tala med varandra. Tre saker hjälper dem: paret först, tre samtalsregler som gruppen tar en i taget, och talkort när några få talar mest. Reglerna står på ett bläddерblocksark bredvid tavlan, som i tabellen. Paret först och laget runt heter EPA och Rondellen i det kooperativa lärandet, och fler sätt att samarbeta finns på sidan Strukturer.

Strukturer: niclasfohlin.se/strukturer

Regeln	Se	Höra
1 · Allt vi tänker om boken är värt att säga.	Vi har boken uppslagen vid vår post-it och visar stället.	*”Jag tänker på sidan där Fusi kommer in.” ”Jag undrar vem han är.” ”Pass, kom tillbaka till mig.”*
2 · Vi bygger vidare på det någon sa.	Vi vänder oss mot den som talar och väntar tills hen har talat färdigt.	*”Jag håller med dig, för han har bråttom.” ”Jag tänker annorlunda, för han ville spara tid.” ”Hur vet du det?”*
3 · Vi bjuder in varandra.	Vi vänder oss till den som inte har sagt något än.	*”Vad tycker du?” ”Håller du med?” ”Tycker du likadant eller annorlunda?”*

En regel tar ni före samtalet, på omkring fem minuter: fråga ”Vad är viktigt när man samtalar om en bok?”, säg regeln och låt gruppen säga den med egna ord. Skriv den på arket, och fyll i Se och Höra tillsammans. Läs kortare det passet. De första passen med regeln frågar du sist i Samtala ”Vad gjorde vi bra i samtalet i dag?”, och säger en sak du hörde. Den första regeln sa du redan i läspass 1, och i läspass 2 skriver ni den. Nästa regel tar ni när den förra syns och hörs i samtalet utan att du påminner, tidigast tre läspass senare. Arket följer med till nästa bok.

Strukturer i metoden: EPA och Rondellen.

Samtalet mellan eleverna: det du gör

Reglerna är gruppens, och det här är din del.

Du vill att de	Det du gör	Du säger
vågar säga sitt	Låt den som vill vänta säga *”Pass”*, och kom tillbaka sist. Då kan hen visa sitt ställe och låta dig läsa meningen.	*”Jag kommer tillbaka till dig.”*
svarar på varandra	När en regel är ny prövar paren den först, och den som lyssnar svarar med en fras från arket. I gruppen väntar du tre sekunder, så att en kamrat hinner svara.	*”Vem vill bygga vidare på det Noor sa?”* *”Du byggde vidare på det Elias sa.”*
kommer in i tråden	Säg vad du ser när en elev bjuder in en kamrat. Talar några få mest, ger du alla ett talkort.	*”Du frågade vad Sara tyckte.”*

Ett talkort är ett tomt kort eller en bit papper, ett per elev. Visa korten själv första gången, med sidan om Talkort på bordet, och ta bort dem när alla kommer in i tråden ändå. Fråga inte en elev inför gruppen varför hen är tyst, och beröm inte stort när hen säger något. Säger en elev ingenting i gruppen efter några veckor, ta upp det med elevhälsan.

Eleverna tar över: en bit i taget

I början leder du allt. Sedan tar eleverna över, det minsta först. Gå vidare när gruppen klarar steget utan din hjälp, och gå tillbaka ett steg när den inte gör det längre. Du läser alltid själv.

Det du gjorde	Det eleverna gör nu	Ungefär när
1 · Du höll pennan.	En elev skriver ett namn, drar ett streck eller sätter bocken, och senare hela raden.	tidigast läspass 4
2 · Du frågade *”Hur vet du det?”*	Eleverna frågar varandra, och du väntar.	från regel 2, tidigast läspass 5, i paret
3 · Du ledde Var är vi?	En elev ställer de två frågorna vid tavlan.	tidigast läspass 6
4 · Du ledde samtalet.	En elev leder laget runt med kortet Du som leder, senare också tråden.	tidigast läspass 10

Är ni fler än fem, gäller stegen den grupp där du sitter. Leder en elev samtalet i läspassen, leder en elev också laget runt i slutsamtalet. I bokens andra halva byter du frågan i Var är vi? till ”Vad har hänt hittills?” De två första gångerna berättar du själv på en halv minut vem boken handlar om och de tre eller fyra viktigaste raderna. Sedan berättar eleverna så, till den bredvid och för gruppen, gärna först utan tavlan. Den som inte vill stå vid tavlan berättar från sin plats.

Det du lämnar över en bit i taget, en kognitionsvetenskaplig strategi: Avlasta minnet.

Fler än fem: två samtalsgrupper

Laget runt med sex elever tar för lång tid. Är ni fler än fem, delar ni er i två samtalsgrupper när Samtala börjar, med högst fem i varje. Resten av passet och slutsamtalet gör ni tillsammans.

Frågan	Svaret
Från när?	Tidigast i läspass 3. Före det samtalar alla tillsammans, och då räcker laget runt.
Var sitter du?	Med den ena gruppen, och du byter grupp varje pass, så att du hör båda.
Vem leder den andra?	En elev som vill läser upp kortet Du som leder, en rad i taget. I början hoppar hen över rad 5 och 6, som är tråden. Nästa pass läser en annan. Vill ingen, läser gruppen kortet tillsammans.
Vad gör gruppen utan dig?	Laget runt och, om tiden räcker, ett varv till med en annan av frågekortets frågor. Gruppen följer en tråd först när den klarar tråden de pass du sitter med, gärna med talkort.
Vad tar gruppen med sig?	En fråga till Med mig, när den har en.

Varje samtalsgrupp har ett eget frågekort och ett eget kort Du som leder, som står bland materialet. Blanda grupperna, så att varje grupp har någon som gärna börjar. Metoden fungerar också i helklass. Då läser du för alla, och från läspass 1 samtalar klassen i grupper om tre till fem. I varje grupp läser en elev upp kortet Du som leder. Du går mellan grupperna, och efter laget runt följer hela klassen en tråd ur det som grupperna sa. Läsintervjun och protokollet gör du med de elever som behöver stödet mest, och boktipsen läser eleverna upp i sina grupper.

Sista passet: slutet

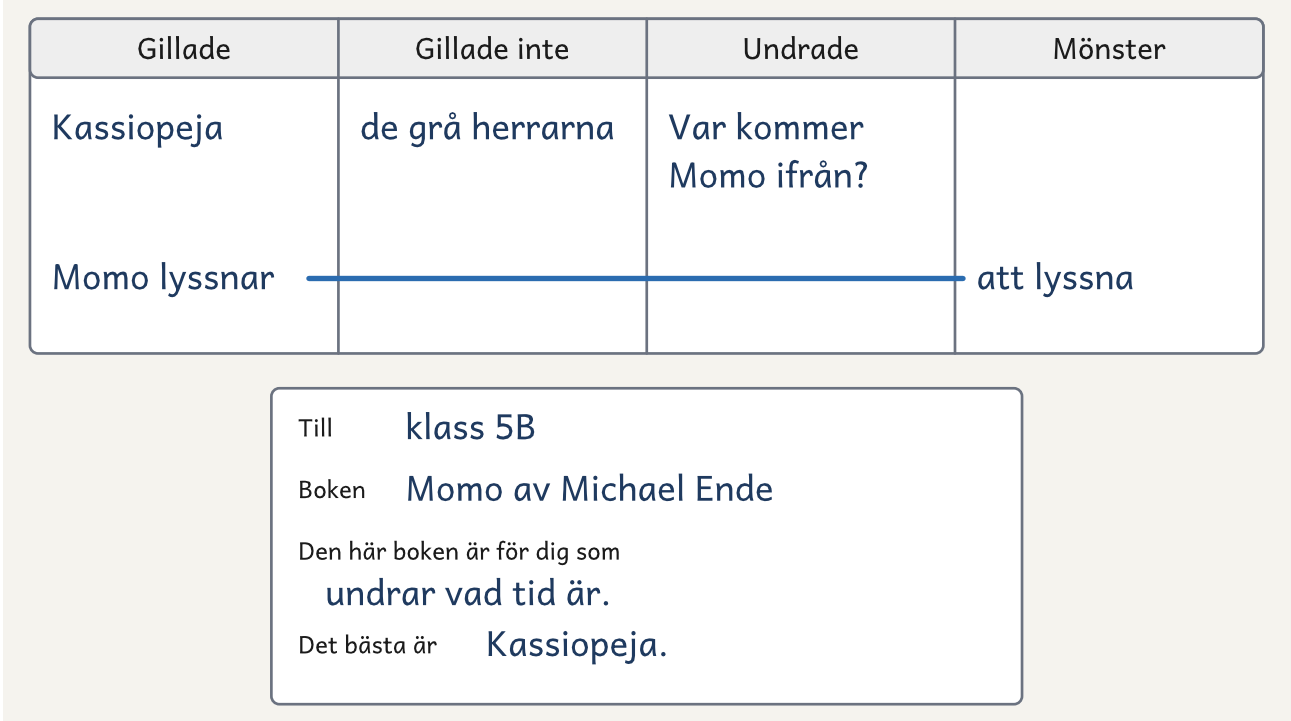
I det sista läspasset läser du ut boken. Det har Var är vi? och Med mig som vanligt, men i stället för samtalet säger var och en ett ord om boken och skriver upp den på sitt kort Böcker jag har läst ut. Ta med korten Böcker jag har läst ut, som du har sparat sedan läsintervjun. Slutet är nästa pass, helst efter en helg, så att eleverna hinner tänka på boken. Slutsamtalet för ni tillsammans, också när ni är fler än fem. Påminn klasslärarna om stunden du har bokat i elevernas klasser veckan efter slutet.

Tid och del	Vad händer	Du säger
Före passet	Rita fyra spalter på ett blädderblocksark, en per fråga på frågekortet: Gillade, Gillade inte, Undrade och Mönster.	
0–5 · Berätta boken	Ni berättar boken vid tavlan, en bit var.	*”Berätta boken från början.”*

Tid och del	Vad händer	Du säger
5–12 · En sak var	Med den bredvid bläddrar eleverna bland sina post-it och väljer en sak var om hela boken. I laget runt säger de sin sak, och du skriver den i rätt spalt.	*”Vad vill du säga om hela boken?”*
12–20 · Tråden	Ni drar streck mellan det som hänger ihop och följer tråden med flest streck.	*”Sa två av er något som hänger ihop?” ”Hur vet du det?”*
20–25 · Frågorna	Ni går igenom frågorna på tavlan.	*”Vilka frågor fick svar, och var i boken? Vilka är fortfarande öppna?”*
25–40 · Boktipset	Var och en fyller i bladet Boktipset och läser upp sitt tips. Eleverna tar ur sina post-it efter boktipset. Spara tipsen i ett kuvert till nästa grupps bokval.	*”Vem vill du ska läsa boken?”*

Är ni fler än fem, säger var och en sin sak till den bredvid i stället för laget runt, och du skriver några i varje spalt. Bladet Boktipset har sex rader. Vid ”Till” skriver eleven läsaren, helst sin egen klass, vid ”Bra att veta” en varning, som att boken börjar långsamt, och vid ”Min fråga till dig” en fråga som läsaren bär med sig. Den som skriver långsamt fyller i tre rader och säger resten.

På bordet · Slutet · Spalterna och ett boktips



I slutsamtalet om Momo har läraren skrivit en sak från var och en i de fyra spalterna, och gruppen har dragit ett streck mellan det som hänger ihop. Under spalterna ligger början av Noors boktips till sin klass.

Lärarens roll: läsa, leda och lyssna

Du läser boken högt och leder samtalet, men du bestämmer inte vad boken betyder, och du säger hellre för lite om den. Lyssna mer än du talar. Säg ”Jag undrar” i stället för att fråga ”Varför”, och visa att du själv undrar, tvekar och ändrar dig. Då vågar eleverna göra detsamma.

GÖR SÅ HÄR	UNDVIK
Läs boken själv innan du föreslår den.	Att stanna efter varje sida.
Läs med inlevelse och med få avbrott.	Att låta eleverna läsa högt i tur och ordning.
Samla allas tankar innan ni fördjupar.	Att gå igenom en lista med frågor efter varje kapitel.
Låt tråden komma ur det eleverna sa.	Att fråga ”Varför” eller tolka åt eleverna.
Be om textstöd.	Att leta efter ett rätt svar.
Låt flera tolkningar finnas samtidigt.	Att fråga ”Vad tyckte du om boken?” som första fråga.
	Att göra läsningen till en kontroll med frågor och betyg.

Var hittar du böckerna och läsplanen?

På varje nivå, Bas, Medel och Avancerat, har metoden tio böcker: fem från 2012 eller senare och fem klassiker. I nivåns lista ser du ungefär hur många läspass varje bok tar, var ljudboken och talboken finns, var du lånar och köper boken och om det finns en lärarhandledning.

Böckerna lånar du genom skolbiblioteket, kommunens skolbibliotekscentral eller folkbiblioteket, och i Libris ser du vilka bibliotek som har dem. Låna samma utgåva till alla, så att sidnumren stämmer. Fråga om klassuppsättningar och om ett skollån med längre lånetid. Många folkbibliotek har bokcirkelkassar med sju eller åtta exemplar av samma bok och en lånetid på fyra till åtta veckor. Kassarna har sällan böcker för åk 4–7. En vuxen ansvarar för hela kassen, så du lånar den själv och förnyar lånet. En elev med läsnedsättning kan få talboken i Legimus genom skolbiblioteket, och vårdnadshavaren skriver under användaravtalet. Kontot i Legimus är elevens eget. En elev som har boken i en lättläst version läser den i förväg eller efteråt, och i passet följer hen med i originalet.

Läsplanen gör du på mallen Läsplanen, efter din utgåva. Listans läspass är för det mesta räknade på ljudbokens eller talbokens speltid, med 22 minuter per läspass, och du läser oftast något långsammare. Räkna med omkring en fjärdedel fler läspass än listan säger, och två pass till för bokvalet och slutet. Pröva hur många sidor du hinner läsa högt på 20 minuter, och dela boken i läspass. Låt varje pass sluta där eleverna vill veta vad som händer sedan. Det stället är passets stopp. Lägg till ett läspass i läsplanen, eftersom du läser kortare i läspass 1 och när ni inför en ny samtalsregel. Skriv in sidorna och stoppet, och det som är nytt i ett läspass, som en samtalsregel eller protokollet. Ha två pass i veckan när listan säger högst tolv läspass, och annars tre. Boka passen efter den längre av bokvalets två böcker. Räcker inte veckorna, kan du berätta ett mellanparti kort med egna ord. Skriv det i läsplanen och som en rad på tavlan. Läser du hela boken, tar perioden längre tid. När läsplanen är klar och du vet slutets datum, bokar du en stund i elevernas klasser veckan efter slutet, då den som vill tipsar sin klass i en minut med boken i handen.

Böckerna ligger kvar i rummet mellan passen. Den som har varit borta följer med ändå, för i Var är vi? och på tavlan får hen veta vad som har hänt. Hen kan också ta igen passet med ljudboken eller talboken. Den som vill läsa vidare hemma lånar ett eget exemplar eller lyssnar på ljudboken, men berättar inte för de andra vad som händer.

Väljer du en bok utanför listan, ska den uppfylla tre krav:

Något att samtala om	Ett tema för åldern	Lagom lång
En lucka, ett val eller en känsla att tolka	Temat angår eleverna i gruppen. Boken får vara för svår att läsa själv.	8 till 27 läspass. Över 20 kan du berätta ett mellanparti.

Så skiljer sig nivåerna

Nivåerna bygger mer på temat och innehållet än på hur svår boken är att läsa, eftersom du läser högt och eleven följer med. Välj nivå efter gruppens ålder och efter vad gruppen är redo för. Frågorna för åldern blir vuxnare från nivå till nivå, eftersom äldre elever vet mer om världen och om hur berättelser är byggda. Före varje lista står en sida om nivån.

Det som skiljer	Bas	Medel	Avancerat
Årskurs	nära åk 4–5	nära åk 6–7	nära åk 8–9
Huvudpersonerna	ofta i elevernas ålder	tolv till fjorton år	oftast tonåringar och vuxna
Temana	vänskap, mod, rättvisa och förlust	sorg, flykt, att höra till och att bli äldre	våld, makt, kärlek och meningen med livet
Frågor för åldern	platsen, personerna, ordningen och egna minnen	vems berättelse det är och vad som känns sant	berättaren, ordningen och när boken skrevs
Läspassen	9 till 27	11 till 21	8 till 21

Följ upp effekten

Du behöver veta om passen ger effekt, och det räcker inte att boken blir utläst. Läsintervjun och protokollet står bland materialet, ett av varje per elev. På dem står frågorna och det du lyssnar efter. Läsplanen samlar det gruppen sa, och protokollet det varje elev sa. Har det eleven säger i bokens mitt inte rört sig sedan början, ge hen en stund med dig varje vecka. Hen berättar då vid tavlan och visar i boken där hen har satt sin post-it. Jämför det eleven säger i bokens slut med det hen sa i början, och den andra läsintervjun med den första. Eleven läser nästa bok utanför gruppen om hen återberättar boken i rätt ordning, med personerna, och i bokens slut visar var en tanke kommer ifrån utan att du frågar. Har eleven kommit en bit på vägen, läser hen nästa bok i gruppen, och ni börjar där ni slutade i Eleverna tar över. Har inget rört sig sedan början, ta upp det med elevhälsan.

Före bokvalet	Gör läsintervjun, fem minuter per elev, om senaste boken, vad eleven gör när hen inte förstår och vad hen gillar. Eleven fyller i kortet Böcker jag har läst ut.
Under boken	Skriv i protokollet vad eleven säger i Var är vi? och Samtala, i bokens början, mitt och slut.
Efter slutet	Gör läsintervjun igen, omkring tio minuter. Eleven återberättar hela boken. Ni väljer hens nästa bok, och du skriver vilket stöd hen behöver i den.

Mål: vad eleven ska kunna göra efter insatsen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna hålla ihop berättelsen och visa var i boken tanken kommer ifrån.

Efter perioden ska eleven oftare kunna:

☐ Berätta vad som har hänt hittills	☐ Säga vem som är vem i boken och hur personerna hör ihop
☐ Bära med sig en fråga och märka när boken svarar	☐ Säga en tanke och visa var i boken den kommer ifrån
☐ Bygga vidare på en kamrats tanke	☐ Se ett mönster eller en koppling
☐ Sätta ord på sin läsupplevelse	☐ Berätta om boken för någon som inte har läst den

Checklista inför passet

☐ Läst boken, lånat böckerna och gjort läsplanen.
☐ Läst om dagens sidor och skrivit min post-it.
☐ Tittat på tavlan och i läsplanen.
☐ Tagit med en post-it per elev, frågekortet och kortet Du som leder, och talkort om de behövs.
☐ Bestämt samtalsgrupperna, om vi är fler än fem.

Kort om grunden

Metoden bygger på Aidan Chambers boksamtal, på svenska ”Jag undrar” (Chambers, 1993), och på hans bild av läsandet som en cirkel, där urvalet, läsningen och samtalet hör ihop (Chambers, 1991). Kärnan är de fyra grundfrågorna om vad eleven gillade, inte gillade, undrade över och vilka mönster hen såg, och frågan ”Hur vet du det?”, som skickar eleven tillbaka till boken. I en studie i England läste lärare två hela, krävande romaner högt för klasser i Year 8, ungefär åk 7. De läste snabbare än vanligt under tolv veckor, och de elever som låg minst ett år efter i läsförståelse gick i genomsnitt fram 16 månader i läsålder. Studien hade ingen jämförelsegrupp, så belägget är lovande men svagt (Westbrook m.fl., 2019). En vägledning för åk 4–9 rekommenderar att eleverna arbetar med krävande texter två till tre gånger i veckan under sex till tio veckor, och belägget är måttligt (Vaughn m.fl., 2022). Att samtala om texter i liten grupp gynnar särskilt de elever som sällan kommer till tals i helklass (Reichenberg och Lundberg, 2011). I en studie i åk 9 räckte fler elever upp handen, också de blyga, när de först hade talat med en kamrat (Mundelsee och Jurkowski, 2021). Att läraren modellerar och gradvis lämnar över ansvaret kommer från reciprok undervisning (Palincsar och Brown, 1984) och GRR-modellen. Gruppen lär sig samtalsreglerna på samma sätt, en i taget: läraren visar hur regeln syns och hörs, och eleverna prövar den (Fohlin och Wilson, 2025).

Bygger på Chambers (1991), Chambers (1993), Fohlin och Wilson (2025), Mundelsee och Jurkowski (2021), Palincsar och Brown (1984), Reichenberg och Lundberg (2011), Vaughn m.fl. (2022), Westbrook m.fl. (2019), samt Skolverkets material om läsförståelse och boksamtal på Lärportalen.

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Materialet: det du skriver ut, och när

Materialet står efter böckerna. Av sidorna om böckerna behöver du bara de två för gruppens nivå, sidan om nivån och litteraturlistan.

Vad	Hur många	När
Läsintervjun och kortet Böcker jag har läst ut	ett av varje per elev	före bokvalet, och igen vid bokens slut
Röstsedlarna	två per elev	bokvalet
Bokens tavla	en, som du ritar av eller visar på skärm	bokvalet

Vad	Hur många	När
Läsplanen	ett blad per tio läspass	när boken är vald
Frågekortet med kortet Du som leder	ett blad per samtalsgrupp	från läspass 1
Protokollet	ett per elev	från läspass 2
Sidan om Talkort och ett tomt kort per elev	en sida per samtalsgrupp	när några få talar mest
Boktipset	ett per elev	slutet

Böckerna och materialet

Här finns lektionskortet för läspasset, böckerna nivå för nivå och materialet, med mallarna Bokens tavla och Läsplanen sist. Strukturer i metoden: Talkort. Strukturer: niclasfohlin.se/strukturer

Elevens material står i Andika, ett gratis typsnitt från SIL som är gjort för att vara lätt att läsa. Ladda ner det på software.sil.org/andika och använd det när du gör egna kort och blad.

Bokomslagen i listorna är förlagens, från böckernas senaste svenska utgåvor.

Böckerna: Bas, om nivån

Bas passar oftast en grupp nära åk 4–5. Du känner din grupp bäst. En bok på Bas kan också passa en äldre grupp som behöver en tydlig handling och personer som är lätta att följa.

Välj böcker som knyter an till elevernas liv. Kring åk 4–5 är kompisarna viktiga, och eleverna funderar mycket över vad som är rättvist, hur det är att våga och hur det är att förlora någon. Böckerna på Bas handlar om just det. När gruppen samtalar om en person i boken, kan eleverna se sitt eget liv på tryggt avstånd och förstå sig själva och världen lite bättre.

Ett tema i boken kan hänga ihop med det klassen arbetar med i andra ämnen, och då har eleverna mer att knyta samtalet till. Med grundfrågan om mönster och kopplingar hittar eleverna sambanden själva.

Kring åk 4–5 utgår eleverna mest från det som händer och från sig själva. Frågorna för åldern kan då handla om platsen, personerna, ordningen och elevens egna minnen (Chambers, 1993). De passar böckerna på Bas. Där finns tydliga platser, som Stockholm 1880, Ishavet och Mattisskogen, personer som är lätta att känna igen sig i och flera tidshopp. Tillbakablickar och beskrivningar av miljöer och personer står också i kursplanen i svenska för mellanstadiet.

Att välja bok	
Två böcker till bokvalet	Nattkorpen och Glasbarnen: en deckare som utspelar sig 1880 och en spökhistoria i nutid Ronja rövardotter och Bröderna Lejonhjärta: två av Astrid Lindgren, en ljusare och en mörkare Ishavspirater och Momo eller kampen om tiden: två långa, ett äventyr över havet och en saga om tiden
I andra ämnen	Momo i matematik: räkna om frisören Fusis liv till sekunder, som den grå herren gör Momo i historia: synen på tid, från bondesamhällets årstider till fabrikens klocka Nattkorpen i historia: Stockholm och barnens villkor på 1800-talet
Svårt innehåll	Död i familjen: Glasbarnen och Bröderna Lejonhjärta, där båda bröderna dör och slutet har lästs som ett självmord Barn som far illa: Nattkorpen, Matilda och Ishavspirater, där barn rövas bort och blir slavar Mord: Jefferson och Nattkorpen, som också skildrar en avrättning Vet du att en elev har varit med om något liknande, tala med eleven och vårdnadshavaren innan du föreslår boken.

Frågor för åldern	
Exempel	*”Var utspelar sig berättelsen? Hade det kunnat hända någon annanstans?”* *”Påminner någon i boken dig om någon du känner?”* *”Har du själv varit med om något som händer i boken?”* *”Berättar du alltid det som hände i ordning? Gör boken det?”*

Böckerna: Bas

Här är tio böcker för en grupp nära åk 4–5, fem från 2012 eller senare och fem klassiker.

	Boken	Läspass	Var boken finns
	**Nattkorpen** (2021) Johan Rundberg *utsatta barn, vem man är, rättvisa*	**12** 183 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Natur & Kultur · Stockholmskällan
	**Jefferson** (2018) Jean-Claude Mourlevat *rättvisa, vänskap, människor och djur*	**20** 260 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** ALMA
	**Glasbarnen** (2013) Kristina Ohlsson *sorg, rädsla, ett hus med historia*	**10** 239 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Brorsan är kung!** (2016) Jenny Jägerfeld *vänskap, ärlighet, att vara sig själv*	**9** 141 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Rabén & Sjögren
	**Ishavspirater** (2015) Frida Nilsson *syskonkärlek, mod, vuxna som utnyttjar barn*	**23** 393 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Natur & Kultur
	**Momo eller kampen om tiden** (1973) Michael Ende *tid, att lyssna, vänskap*	**27** 310 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Matilda** (1988) Roald Dahl *makt, orättvisa, barns rätt, läsning*	**11** 261 sidor	**Lyssna** ljudbok finns, se Libris · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Bookmark
	**Ronja rövardotter** (1981) Astrid Lindgren *frihet, lojalitet, vänskap över gränser, naturen*	**12** 204 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Rabén & Sjögren
	**Bröderna Lejonhjärta** (1973) Astrid Lindgren *liv och död, mod, syskonkärlek*	**14** 214 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Rabén & Sjögren
	**Kensukes rike** (1999) Michael Morpurgo *överlevnad, vänskap mellan generationer, saknad*	**10** 149 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · En bok för alla

Till läraren

Listan	Läspassen är räknade på ljudbokens eller talbokens speltid, med 22 minuters läsning per läspass. Jefferson är räknad på sidorna.

Böckerna: Medel, om nivån

Medel passar oftast en grupp nära åk 6–7, men du känner din grupp bäst. En bok på Medel kan också passa en yngre grupp som är redo för temat, och en äldre grupp som behöver vänta med böckerna på Avancerat.

Välj böcker som knyter an till elevernas liv. I den åldern lämnar många barndomen bakom sig. Kroppen, kompisarna och familjen förändras, och många byter skola. Böckerna på Medel handlar om sorg, flykt, att höra till och att bli äldre, och huvudpersonerna är ofta lika gamla som eleverna. I samtalet om boken får eleverna ord för det de själva är mitt i, och de ser hur andra har det i en annan tid och på en annan plats.

Flera böcker på Medel tar upp sådant som klassen arbetar med i historia, geografi och samhällskunskap, och då kan läsningen gå i takt med det arbetet. Det eleverna vet från lektionerna hjälper dem att förstå boken, och i boken möter de en människa som är med om just det.

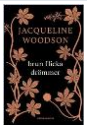
Kring åk 6–7 vet eleverna mer om världen och kan se en händelse från flera håll. Frågorna för åldern kan då handla om vems berättelse det är, om någon som inte är med i boken och om det som känns sant (Chambers, 1993). De passar böckerna på Medel, där flera bygger på verkliga människors liv.

Att välja bok	
Två böcker till bokvalet	Tio över ett och En ö i havet: att förlora sitt hem, i dagens Kiruna och i Wien i slutet av 1930-talet Brun flicka drömmer och Eldens hemlighet: verkliga människors liv, den ena på vers och den andra på prosa Comedy Queen och Ett hål om dagen: humor och allvar, svensk realism och ett amerikanskt äventyr
I andra ämnen	Tio över ett i geografi: gruvan i Kiruna och staden som flyttar En ö i havet i historia: andra världskriget och barn på flykt
Svårt innehåll	Självmord: Comedy Queen och Den utvalde, där samhället också dödar spädbarn och gamla Missbruk hemma: Balladen om en bruten näsa Krig och flykt: En ö i havet, där judiska föräldrar skickar bort sina barn, och Eldens hemlighet Mord och våld: Ett hål om dagen Vet du att en elev har varit med om något liknande, tala med eleven och elevhälsan innan du föreslår boken. Ha skolans rutin vid oro för en elev till hands.

Frågor för åldern	
Exempel	*”Vilken person blev du mest nyfiken på? Är det den viktigaste personen i berättelsen?”* *”Finns det någon som inte är med i boken, men som behövs för att berättelsen ska kunna hända?”* *”Vilka delar av boken känns mest som på riktigt?”* *”Fick boken dig att tänka annorlunda om något du själv har varit med om?”*

Böckerna: Medel

Här är tio böcker för en grupp nära åk 6–7, fem från 2012 eller senare och fem klassiker.

	Boken	Läspass	Var boken finns
	**Comedy Queen** (2018) Jenny Jägerfeld *sorg, självmord, humor som skydd*	**14** 221 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Rabén & Sjögren
	**Tio över ett** (2016) Ann-Helén Laestadius *oro, en stad som flyttar, förälskelse*	**20** 261 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Ninas språkrum
	**Balladen om en bruten näsa** (2012) Arne Svingen *fattigdom, missbruk hemma, att våga sjunga*	**12** 252 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** En bok för alla
	**Vänta på vind** (2019) Oskar Kroon *att lämna barndomen, kärlek, skilda föräldrar*	**12** 204 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Brun flicka drömmer** (2014) Jacqueline Woodson *att hitta sin röst, rasism, familj*	**11** 333 sidor	**Lyssna** Cd-bok · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** ALMA
	**En ö i havet** (1996) Annika Thor *flykt, att vara ny, syskon*	**16** 285 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · UR · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Sveriges Radio
	**Ett hål om dagen** (1998) Louis Sachar *orättvisa, släktens förbannelse, vänskap, skuld*	**16** 254 sidor	**Lyssna** Storytel · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** UR, avsnitt 10
	**Den utvalde** (1993) Lois Lowry *frihet och kontroll, minnen, att välja*	**14** 214 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** UR, avsnitt 9
	**Eldens hemlighet** (1995) Henning Mankell *krig, landminor, att leva vidare*	**14** 165 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Trollkarlen från Övärlden** (1968) Ursula K. Le Guin *makt, ansvar, stolthet, mörkret inom en*	**21** 190 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia

Till läraren

Listan	Läspassen är räknade på ljudbokens eller talbokens speltid, med 22 minuters läsning per läspass.

Böckerna: Avancerat, om nivån

Avancerat passar oftast en grupp nära åk 8–9. Du känner din grupp bäst. En bok på Avancerat kan passa en grupp i åk 7 som är redo för temat, och en bok på Medel kan vara rätt också för en grupp i åk 9.

Välj böcker som knyter an till elevernas liv. I åttan och nian frågar sig många vem de är, vad kamratgruppen gör med dem och vad som är värt något. Böckerna på Avancerat handlar om våld, makt, kärlek och meningen med livet, och flera tar upp verkliga händelser i Sverige och i världen. I samtalet om boken prövar eleverna tillsammans sina tankar om sig själva och om världen.

På Avancerat kan läsningen gå i takt med det eleverna arbetar med i historia och samhällskunskap. Boken ger ämnet ett ansikte, och det eleverna kan från lektionerna hjälper dem att se vad boken säger om sin tid.

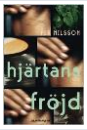
Kring åk 8–9 har eleverna läst mer och vet mer om historia och samhälle. Frågorna för åldern kan då handla om hur berättelsen är byggd, alltså vem som berättar och i vilken ordning vi får veta det som händer, och om när och var boken skrevs (Chambers, 1993). De passar böckerna på Avancerat. Där berättar Agnes i Intet och Rayan i Yani själva, När hundarna kommer följer flera familjer, och Hjärtans fröjd växlar mellan nu och återblickar. Berättarperspektiv står också i kursplanen i svenska för högstadiet.

Att välja bok	
Två böcker till bokvalet	När hundarna kommer och Flugornas herre: vad en grupp får unga att göra, i en svensk roman och i en klassiker om pojkar på en öde ö Intet och Möss och människor: två korta böcker om vad som gör livet värt något, i en dansk skolklass och bland lantarbetare i Kalifornien på 1930-talet Himlabrand och I taket lyser stjärnorna: en första kärlek, bland renskötare i Jokkmokk och i en vardag med en sjuk mamma
I andra ämnen	Flugornas herre och När hundarna kommer i historia: hur våld och hat växer i en grupp. Den ena skrevs efter andra världskriget, och den andra handlar om nynazism i Sverige på 1990-talet. Himlabrand i historia: samerna och rasbiologin
Svårt innehåll	Självmord: Hjärtans fröjd Mord och våld: När hundarna kommer, Möss och människor, Yani och Flugornas herre. I Intet offrar barnen en flickas oskuld och ett finger, och till sist dödar de en pojke. Våld i familjen: Maresi En förälder som dör: I taket lyser stjärnorna Vet du att en elev har varit med om något liknande, tala med eleven och elevhälsan innan du föreslår boken. Ha skolans rutin vid oro för en elev till hands.

Frågor för åldern	
Exempel	*”Vem berättar, och hur vet vi det?”* *”Fick vi veta det som hände i den ordning det hände?”* *”Vad tycker berättaren om det personerna gör? Och vad tycker du?”* *”Vet någon något om när och var boken skrevs? Ska vi ta reda på det?”*

Böckerna: Avancerat

Här är tio böcker för en grupp nära åk 8–9, fem från 2012 eller senare och fem klassiker.

	Boken	Läspass	Var boken finns
	**Vi ska ju bara cykla förbi** (2022) Ellen Strömberg *vänskap, längtan bort, första kärleken, småstaden*	**20** 247 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**När hundarna kommer** (2015) Jessica Schiefauer *våld, hat, gruppen, skuld, kärlek*	**17** 301 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** UR, avsnitt 8
	**Himlabrand** (2021) Moa Backe Åstot *kärlek, identitet, samiskt liv, kolonial historia*	**15** 205 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Rabén & Sjögren
	**Yani** (2022) Nora Khalil *vänskap, utvisning, sorg, förorten*	**10** 197 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Natur & Kultur
	**Maresi** (2014) Maria Turtschaninoff *frihet, makt och kön, kunskap, mod*	**13** 205 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris
	**Möss och människor** (1937) John Steinbeck *vänskap, drömmar, ensamhet, utsatthet*	**10** 137 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Flugornas herre** (1954) William Golding *makt, gruppen, rädsla, civilisation och ondska*	**21** 196 sidor	**Lyssna** BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Bonnierförlagen
	**Intet** (2000) Janne Teller *meningen med livet, grupptryck, värde*	**8** 142 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**Hjärtans fröjd** (1992) Per Nilsson *första kärleken, svek, förtvivlan*	**9** 148 sidor	**Lyssna** ingen ljudbok hittad · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia
	**I taket lyser stjärnorna** (2003) Johanna Thydell *sorg, sjukdom, vänskap, kärlek*	**17** 222 sidor	**Lyssna** Storytel · BookBeat · Legimus **Låna** Libris **Köpa** Bokus · Adlibris · Läromedia **Handledning** Filminstitutet, filmen

Till läraren

Listan	Läspassen är räknade på ljudbokens eller talbokens speltid, med 22 minuters läsning per läspass.

Frågekortet

Varje samtalsgrupp har ett frågekort, och den som leder har kortet Du som leder.

Till läraren: Så gör du: Skriv ut ett blad per samtalsgrupp och klipp isär de två korten. Frågekortet lägger du mitt på bordet i Samtala, och var och en väljer en av frågorna. Kortet Du som leder har du själv i början, och sedan ger du det till den elev som leder. Hur korten används står under Samtalet med frågekortet.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp



Frågekortet: välj en fråga

1. Var det något du gillade?
2. Var det något du inte gillade?
3. Var det något du inte förstod eller undrade över?
4. Lade du märke till något mönster eller någon koppling?



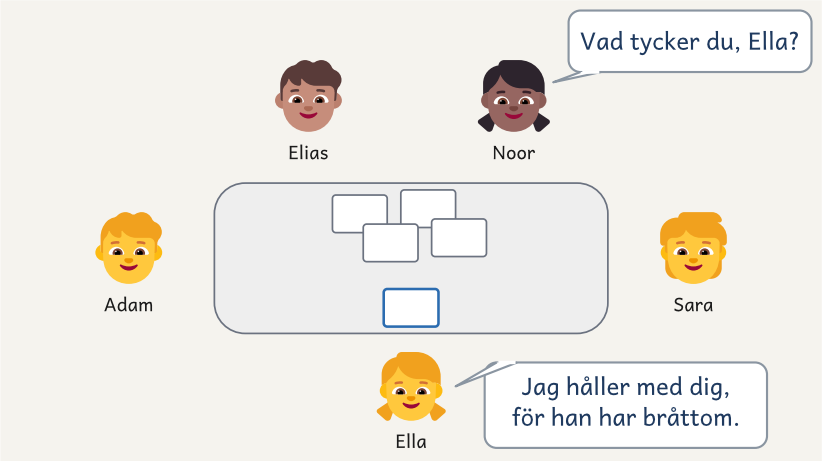
Du som leder: läs en rad i taget

1. Slå upp boken vid din post-it.
2. Stämde din gissning? Säg det till den bredvid, och säg din sak.
3. Vem börjar?
4. Var det någon som inte förstod? Vem kan visa stället?
5. Sa två av er något som hänger ihop?
6. Hur vet du det? Visa i boken.
7. Vad tar vi med oss till tavlan?

Till läraren: Så gör du: Skriv ut ett blad per samtalsgrupp och klipp isär de två korten. Frågekortet lägger du mitt på bordet i Samtala, och var och en väljer en av frågorna. Kortet Du som leder har du själv i början, och sedan ger du det till den elev som leder. Hur korten används står under Samtalet med frågekortet.

Talkort

Alla har ett talkort. När du har sagt något lägger du ditt kort mitt på bordet. I bilden har Ella sitt kort kvar.



Så gör ni

1. Alla får ett talkort.
2. Den som vill börjar. Säg en sak, och lägg sedan ditt kort mitt på bordet.
3. Nu lyssnar du. Du får prata igen när allas kort ligger på bordet, eller när någon frågar dig ”Hur vet du det?”
4. Du får bjuda in den som har sitt kort kvar: ”Vad tycker du?”
5. Vill du inte säga något nu? Säg ”Pass” och lägg ditt kort.
6. När alla kort ligger på bordet tar ni tillbaka dem och börjar om.

Så tränar ni samtalet

Alla får säga en sak innan någon säger en till. Den som brukar vänta får prata, och den som brukar säga mycket lyssnar.
Så kan du börja: ”Jag håller med dig, för”,
”Jag tänker annorlunda, för” eller ”Menar du att”.

Böcker jag har läst ut

Ett kort per elev.

Till läraren: Så gör du: Kopiera ett kort per elev, och låt eleven skriva sitt namn på baksidan. I läsintervjun före bokvalet skriver eleven på kortet de böcker hen har läst ut. Du sparar kortet, och i det sista läspasset, när boken är utläst, skriver eleven dit den också.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp



Böcker jag har läst ut

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Till läraren: Så gör du: Kopiera ett kort per elev, och låt eleven skriva sitt namn på baksidan. I läsintervjun före bokvalet skriver eleven på kortet de böcker hen har läst ut. Du sparar kortet, och i det sista läspasset, när boken är utläst, skriver eleven dit den också.

Röstsedlarna

Skriv bokens namn på röstsedeln.

Till läraren · Röstsedlarna	
Så gör du	Kopiera bladet så att varje elev har två röstsedlar, och klipp isär dem. Den andra är till för en ny röstning, om det blir lika. Eleverna skriver namnet på den bok de vill läsa, viker röstsedeln och lägger den i en låda. Du räknar rösterna högt.

RÖSTSEDLAR

Jag vill läsa:

_____

Jag vill läsa:

_____

Jag vill läsa:

_____

Jag vill läsa:

_____

Jag vill läsa:

_____

Boktipset

Vem vill du ska läsa boken? Skriv ditt boktips till den läsaren.

Boktipset finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Läsintervjun

Kopiera ett blad per elev. Ställ frågorna i ett samtal med varje elev, och skriv svaren med elevens egna ord. Före bokvalet tar samtalet fem minuter, och eleven fyller också i kortet Böcker jag har läst ut. Efter slutet tar det omkring tio minuter, och eleven återberättar boken utan tavlan. Ha den andra boken från bokvalet framme när ni väljer nästa bok. Stödet i nästa bok kan vara talboken eller en stund i veckan med dig.

Ramen att fylla i, med 2 delar, finns i planeringsmallarna.

Protokollet

Skriv passets nummer och sedan elevens egna ord. Sätt ett f efter det eleven sa som svar på en fråga från dig. Skriv direkt efter passet, medan du minns orden, och räkna med omkring tio minuter.

Tre gånger under boken lyssnar du extra noga, två läspass i följd varje gång. Början är läspass 2 och 3, mitten två läspass mitt i boken, och slutet de två läspassen före det sista. I slutsamtalet skriver du elevens sak om hela boken i protokollet.

I Var är vi? lyssnar du på den som berättar vid tavlan och på ett par när de berättar för varandra, ett nytt par varje pass. I Samtala lyssnar du på var och en, i laget runt och i tråden. Är ni fler än fem, hör du en samtalsgrupp och två par per pass.

Lyssna efter om eleven berättar i rätt ordning och säger namnen och hur personerna hör ihop, och om hen säger sin sak i gruppen, säger när boken svarar på en fråga, pekar i boken, bygger vidare på en kamrats tanke och ser ett mönster eller en koppling.

Ramen att fylla i, med en del, finns i planeringsmallarna.

Chambers boksamtal i grupp

Lektionskort

Åk 4–9 · 40 minuter · 4–10 elever

Mål: kunna hålla ihop berättelsen och visa var i boken tanken kommer ifrån.

Var är vi?	Följ med	Visa i boken	Med mig
Eleven berättar vad som hände, med tavlan, och gissar vad som händer nu.	Eleven följer med i boken och sätter sin post-it där hen vill säga något.	Eleven säger sin sak vid sin post-it och visar var det står.	Eleven säger dagens rad, och en fråga får en bock när boken har svarat.

Läspasset

Från läspass 2. Ont om tid: laget runt, ett ”Hur vet du det?”, dagens rad och bocken.

Delen	Så leder du	Du säger, till exempel
Före passet	Läs om dagens sidor, som står i läsplanen. Skriv din post-it där texten blir svår: sidan, Jag undrar, Det står och Jag tror. Ta med en post-it per elev och frågekortet. Tavlan sitter på väggen, med rutorna Det här har hänt, Personerna och Frågorna vi bär med oss.	
Var är vi? 0–5 min · i par, alla	Var och en säger till den bredvid vad som hände förra gången, och en elev berättar för gruppen. Blir något fel, peka på tavlan. Läs frågorna som boken inte har svarat på än, och alla gissar.	”Vad hände förra gången?” ”Vad tror du händer nu?”
Läs 5–27 min · du läser	Dela ut en tom post-it var. Läs högt till dagens stopp, och stanna bara vid din post-it, under en minut. Säg sidnumret när du börjar och efter din post-it.	”Sätt din post-it där du vill säga något.” ”Jag undrar … Det står … Jag tror …” ”Var slutade du förstå?”
Samtala 27–36 min · i par, alla	Lägg fram frågekortet. Alla säger sin sak vid sin post-it, först till den bredvid och sedan laget runt. Ta först det någon inte förstod. Sedan säger två som sa något som hänger ihop mer.	”Stämde din gissning?” ”Sa två av er något som hänger ihop?” ”Hur vet du det? Visa i boken.”
Med mig 36–40 min · alla	Eleverna säger dagens rad, en mening om vad som hände, och vem som är ny. Du skriver på tavlan, bockar av en fråga som fick svar och skriver en ny. Säg vem som berättar nästa gång.	”Vad hände i dag, i en mening?” ”Har boken svarat på någon fråga?” ”Vem var viktigast i dag, och vad hände?”
Efter passet	Fotografera tavlan, och skriv i läsplanen vad gruppen sa och vad du tar upp nästa gång.	

Frågekortet, en fråga var: Var det något du gillade? Något du inte gillade? Något du inte förstod eller undrade över? Lade du märke till något mönster eller någon koppling?

När samtalet stannar

Ge tanketid och ett litet stöd, men inget svar.

Det som händer	Så gör du
det blir tyst	Fråga ”Vad fastnade du för?” En elev läser meningen vid sin post-it, eller låter dig läsa.
det är fortfarande tyst	Gå till tavlan och välj en fråga som gruppen bär med sig.
en elev vill inte säga något	Hen får säga ”Pass”. ”Jag kommer tillbaka till dig.” Ge hen ordet sist.
eleverna talar bara till dig	Vänta tre sekunder. Fråga sedan: ”Vem vill bygga vidare på det Noor sa?”
några få talar mest	Ge alla ett tomt kort. Den som har sagt sin sak lägger kortet mitt på bordet och talar igen när alla kort ligger där.

Eleverna tar över

Gå vidare när gruppen klarar steget utan dig. Du läser själv hela boken.

Ungefär när	Eleverna gör nu
från läspass 2	En samtalsregel i taget, före Samtala: 1 Allt vi tänker om boken är värt att säga. 2 Vi bygger vidare på det någon sa. 3 Vi bjuder in varandra.
från läspass 3	Fler än fem: två samtalsgrupper. Du sitter med den ena, och i den andra läser en elev kortet Du som leder.
från läspass 4	En elev håller pennan vid tavlan: ett namn, ett streck eller bocken, och senare hela raden.
från läspass 5	Med regel 2 frågar eleverna varandra ”Hur vet du det?” i paret, och du väntar.
från läspass 6	En elev ställer frågorna i Var är vi? I bokens andra halva: ”Vad har hänt hittills?”
från läspass 10	En elev leder laget runt med kortet Du som leder, och senare tråden.

© Niclas Fohlin, niclasfohlin.se, där du skriver ut metodens material

Checklista inför passet

Chambers boksamtal i grupp · åk 4–9

Bocka av inför varje pass. Det som inte är gjort görs innan eleverna kommer.

Datum: _____ Pass nr: _____

□ Läst boken, lånat böckerna och gjort läsplanen.
□ Läst om dagens sidor och skrivit min post-it.
□ Tittat på tavlan och i läsplanen.
□ Tagit med en post-it per elev, frågekortet och kortet Du som leder, och talkort om de behövs.
□ Bestämt samtalsgrupperna, om vi är fler än fem.

© Niclas Fohlin. Mall till Chambers boksamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp. Figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Målkoll före och efter

Chambers boksamtal i grupp · åk 4–9

Fyll i före insatsen och igen efter perioden. Kryssa i det eleven klarar, och skriv under Notering vilket stöd som behövdes.

Elev: _____ Datum före: _____ Datum efter: _____

Efter perioden ska eleven oftare kunna	Före	Efter
Berätta vad som har hänt hittills	☐	☐
Säga vem som är vem i boken och hur personerna hör ihop	☐	☐
Bära med sig en fråga och märka när boken svarar	☐	☐
Säga en tanke och visa var i boken den kommer ifrån	☐	☐
Bygga vidare på en kamrats tanke	☐	☐
Se ett mönster eller en koppling	☐	☐
Sätta ord på sin läsupplevelse	☐	☐
Berätta om boken för någon som inte har läst den	☐	☐

Notering

© Niclas Fohlin. Mall till Chambers boksamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp.

Boktipset

Chambers boksamtal i grupp · åk 4–9

Vem vill du ska läsa boken? Skriv ditt boktips till den läsaren.

Namn	

Mitt boktips	
Till	
Boken	
Den här boken är för dig som	
Det bästa är	
Bra att veta	
Min fråga till dig	

Läsintervjun

Chambers boksamtal i grupp · åk 4–9

Kopiera ett blad per elev. Ställ frågorna i ett samtal med varje elev, och skriv svaren med elevens egna ord. Före bokvalet tar samtalet fem minuter, och eleven fyller också i kortet Böcker jag har läst ut. Efter slutet tar det omkring tio minuter, och eleven återberättar boken utan tavlan. Ha den andra boken från bokvalet framme när ni väljer nästa bok. Stödet i nästa bok kan vara talboken eller en stund i veckan med dig.

Elevens namn	
Boken	

Före bokvalet	
Har du läst ut en bok? Vilken läste du ut senast, och vad handlade den om?	
Vad gör du när du inte förstår vad som händer i en bok?	
Vad gillar du i en berättelse, när du läser, ser film eller spelar?	
Hur är det att läsa en bok tillsammans med andra?	

Efter slutet	
Berätta vad som händer i boken vi läste, från början till slut.	
Vad gör du numera när du inte förstår vad som händer i en bok?	
Hur var det att läsa boken tillsammans med andra?	
Vilken blir din nästa bok, och vilken hjälp vill du ha med den?	

© Niclas Fohlin. Mall till Chambers boksamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp.

Protokollet

Chambers boksamtal i grupp · åk 4–9

Skriv passets nummer och sedan elevens egna ord. Sätt ett f efter det eleven sa som svar på en fråga från dig. Skriv direkt efter passet, medan du minns orden, och räkna med omkring tio minuter.

Tre gånger under boken lyssnar du extra noga, två läspass i följd varje gång. Början är läspass 2 och 3, mitten två läspass mitt i boken, och slutet de två läspassen före det sista. I slutsamtalet skriver du elevens sak om hela boken i protokollet.

I Var är vi? lyssnar du på den som berättar vid tavlan och på ett par när de berättar för varandra, ett nytt par varje pass. I Samtala lyssnar du på var och en, i laget runt och i tråden. Är ni fler än fem, hör du en samtalsgrupp och två par per pass.

Lyssna efter om eleven berättar i rätt ordning och säger namnen och hur personerna hör ihop, och om hen säger sin sak i gruppen, säger när boken svarar på en fråga, pekar i boken, bygger vidare på en kamrats tanke och ser ett mönster eller en koppling.

Elevens namn	
Boken	

Under boken	
Bokens början · Var är vi?	
Bokens början · Samtala	
Bokens mitt · Var är vi?	
Bokens mitt · Samtala	
Bokens slut · Var är vi?	
Bokens slut · Samtala	
Slutsamtalet	

© Niclas Fohlin. Mall till Chambers boksamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp.

Bokens tavla

Boken: _____

Det här har hänt	Personerna	Frågorna vi bär med oss

När passet börjar: ”Vad hände förra gången?” ”Vad tror du händer nu?” När passet slutar: ”Vad hände i dag, i en mening?” ”Kom det någon ny?” ”Har boken svarat på någon fråga?” ”Vad undrar vi nu?”

Läsplanen

Boken och utgåvan: _____

Läspass, sidor och stopp	Det som är nytt	Det gruppen sa	Nästa gång

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp

PASSLÄNGD	GRUPP	FREKVENS	INNEHÅLL
40 minuter	**Fyra till tio elever**	**Två till tre pass i veckan i sex till tio veckor, en bok**	**En hel bok, ett exemplar per elev**

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Ni läser en hel bok. Du läser högt, och eleverna följer med i sina böcker. På väggen sitter bokens tavla, i varje bok en post-it, och i samtalet ligger frågekortet mitt på bordet.

Varje läspass börjar och slutar vid tavlan, och eleverna säger sin sak till den bredvid innan de säger den till gruppen. Du leder, men ingen sitter på de rätta svaren, inte ens du. Är ni fler än fem, samtalar ni i två grupper, tidigast i läspass 3. Du sitter med den ena, och i den andra läser en elev upp kortet Du som leder.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Läs mycket och med få avbrott. Stanna vid din post-it, högst två gånger per pass.

Bär frågorna med er. De står på tavlan tills boken svarar.

Fråga ”Hur vet du det?” Då går eleverna tillbaka till boken.

ARBETSFORM

Gemensamt (hela gruppen vid tavlan) → läraren läser (eleverna följer med i sina böcker) → gemensamt igen (runt bordet, och sist vid tavlan)

LÄSPASSET I FYRA DELAR

Del	Exempelfraser
1 · Var är vi? *Vid tavlan*	*”Vad hände förra gången?”* *”Vad tror du händer nu?”*
2 · Läs *I böckerna*	*”Sätt din post-it där du vill säga något.”* *”Var slutade du förstå?”*
3 · Samtala *Runt bordet*	*”Sa två av er något som hänger ihop?”* *”Hur vet du det?”*
4 · Med mig *Vid tavlan igen*	*”Vad hände i dag, i en mening?”* *”Har boken svarat på någon fråga?”*

> Var och en väljer en av frågekortets fyra frågor: ”Var det något du gillade?” eller ”Var det något du inte gillade?”, ”Var det något du inte förstod eller undrade över?” eller ”Lade du märke till något mönster eller någon koppling?”

GRUPPEN · FEM ELEVER I ÅK 5 · NIVÅN BAS

Momo eller kampen om tiden

Alla säger till den bredvid vad som hände förra gången, och Adam berättar vid tavlan att de grå herrarna har kommit. Sedan gissar alla vad som händer nu.

Läraren läser och stannar vid sin post-it. Ella sätter sin post-it där en ny person kommer in.

I laget runt säger Elias varför folk glömmer de grå herrarna. Noor säger att Fusi får bråttom, som hennes storebror. Ella frågar vem Fusi är, och Sara visar stället där det står att han är frisör. Adam hör att Elias och Noor sa något som hänger ihop.

Vid tavlan får frågan *”Varför glömmer folk dem?”* en bock, och Sara har en ny fråga.

DET JAG FÖRBERETT

Läst om sidorna där Fusi kommer in. Min post-it: Jag undrar om man kan spara tid på en bank. Det står: meningen om att lägga in tid och få tillbaka den. Jag tror inte att det går.

KLAR TIDIGT

Läs några sidor till, eller ta en fråga på tavlan.

ETT LÄSPASS PÅ 40 MINUTER

TID	VAD HÄNDER
Före	**Förberedelse** Läs om dagens sidor, skriv din post-it och läs stället högt. Se på tavlan och läsplanen.
0–5	**1 · Var är vi?** Alla säger till den bredvid vad som hände förra gången, och en elev berättar vid tavlan. Ni läser frågorna utan bock, och alla gissar vad som händer nu. Är ni ett udda antal, är tre en grupp.
5–27	**2 · Läs** Du läser, stannar vid din post-it och säger ”Jag undrar”, ”Det står” och ”Jag tror”. Eleverna sätter sin post-it där de vill säga något.
27–36	**3 · Samtala** Du lägger fram frågekortet, och var och en väljer en fråga. ”Stämde din gissning?” Alla säger sin sak vid sin post-it, först till den bredvid och sedan laget runt. Det någon inte förstod tar ni först, och sedan en tråd.
36–40	**4 · Med mig** Eleverna säger dagens rad och nya personer, och du skriver. En fråga som fick svar får en bock, och har ni en ny fråga, skriver du den.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp/lathund

DET HÄR HAR HÄNT · PERSONERNA · FRÅGORNA VI BÄR MED OSS

Michael Ende, läspass 6 av 27

Momo eller kampen om tiden

Det här har hänt

1 Momo bor i ruinen.
2 Folk går till Momo.
3 Momo får vänner.
4 Gigi berättar.
5 De grå herrarna kommer.
6 Fusi sparar tid.

Personerna

Namnet	Vem det är
Momo	lyssnar
Beppo och Gigi	Momos vänner
De grå herrarna	stjäl tid
Fusi	frisör, streck till de grå herrarna

Frågorna vi bär med oss

Var kommer Momo ifrån?
Vilka är de grå herrarna?
Varför glömmer folk dem? ✓
Kan de ta Momos tid också?

> Skriv en rad per läspass. Dra streck mellan personerna som hör ihop. Sätt en bock vid frågan som fick svar, gärna med sidan.

SAMTALSREGLERNA

Nr	Regeln
1	Allt vi tänker om boken är värt att säga.
2	Vi bygger vidare på det någon sa.
3	Vi bjuder in varandra.

PERIODEN

När	Det som är nytt
Bokvalet	Två böcker, röstning och början av boken
Läspass 1	Du visar allt, och i samtalet räcker laget runt
Läspass 2 och 3	Tråden. Första samtalsregeln, med kortare läsning
Tidigast läspass 4	En elev skriver på tavlan, och sedan tar eleverna över en bit i taget
Slutet	Slutsamtalet om hela boken, och boktipset

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp/lathund

Vad du behöver för ett läspass

BOKKRAV 1	BOKKRAV 2	BOKKRAV 3
Något att samtala om	**Ett tema för åldern**	**Lagom lång**
En lucka, ett val eller en känsla att tolka	Temat angår eleverna i gruppen. Boken får vara för svår att läsa själv.	8 till 27 läspass. Över 20 kan du berätta ett mellanparti.

VAR BÖCKERNA FINNS

Tio böcker per nivå i metoden. Listan visar läspassen, ljudboken och var boken finns.

Skolbiblioteket och folkbiblioteket. Klassuppsättningar, skollån och bokcirkelkassar.

Ljudbok och talbok. Talboken i Legimus för en elev med läsnedsättning.

I planeringsmallarna finns bokens tavla, frågekortet med kortet Du som leder, sidan om Talkort, kortet Böcker jag har läst ut, röstsedlarna, boktipset, läsplanen, läsintervjun och protokollet. Bokvalet, läspass 1 och slutet har egna tabeller i beskrivningen.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Ett exemplar av boken per elev, och ditt med din post-it

En post-it per elev, och frågekortet hos dig till Samtala

Bokens tavla på väggen, med samtalsreglerna bredvid, och en penna

Läsplanen hos dig

CHECKLISTA INFÖR PASSET

□ Läst boken, lånat böckerna och gjort läsplanen.

□ Läst om dagens sidor och skrivit min post-it.

□ Tittat på tavlan och i läsplanen.

□ Tagit med en post-it per elev, frågekortet och kortet Du som leder, och talkort om de behövs.

□ Bestämt samtalsgrupperna, om vi är fler än fem.

UPPFÖLJNING

Före bokvalet: Gör läsintervjun, fem minuter per elev, om senaste boken, vad eleven gör när hen inte förstår och vad hen gillar. Eleven fyller i kortet Böcker jag har läst ut.

Under boken: Skriv i protokollet vad eleven säger i Var är vi? och Samtala, i bokens början, mitt och slut.

Efter slutet: Gör läsintervjun igen, omkring tio minuter. Eleven återberättar hela boken. Ni väljer hens nästa bok, och du skriver vilket stöd hen behöver i den.

Varje pass: Fotografera tavlan, och skriv i läsplanen vad gruppen sa och vad du tar upp nästa gång.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/boksamtal-i-grupp/lathund